

ZOE PETRE

Zoe Petre (n. 23 august 1940, București) este un istoric, publicist și om politic român. În perioada 1990-1996 a fost decan al Facultății de Istorie a Universității din București. Între 1996-2000, în mandatul Emil Constantinescu, a îndeplinit funcția de consilier prezidențial pentru politică internă și externă.

A urmat Liceul Clasic, apoi, între anii 1956 și 1961, Facultatea de Istorie din București, specialitatea Istorie antică și arheologie. După absolvirea facultății, a lucrat în învățământul superior ca profesoară de istorie antică la Facultatea de Istorie. A fost pe rând preparator (1961-1968), asistent (1968-1978), lector (1978-1990) și apoi profesor universitar (din 1990) la aceeași facultate, predând cursuri de istorie a lumii antice, epigrafie greacă și latină, istorie a civilizațiilor din Antichitate.

În anul 1978, a obținut titlul științific de Doctor în istorie, cu teza „Formarea ideologiei democratice în Grecia antică”, conducător științific fiind prof. dr. acad. Dionisie M. Pippidi. A deținut apoi funcțiile de șef al Catedrei de Istorie Antică și Arheologie a Facultății de Istorie, decan al Facultății de Istorie din București (1990-1996) și apoi de director al Școlii doctorale din cadrul aceleiași facultăți (din 2005).

A susținut conferințe la universitățile din: Strasbourg, Lille, Amiens, Bruxelles, Cambridge (Marea Britanie). A fost

profesor asociat al École des Hautes Études en Sciences Sociales (Paris), Centre „Louis Gernet” d'études comparées sur les sociétés anciennes; al Universității „Jules Verne” din Amiens; visiting professor al Universității Harvard, Cambridge, Mass.; visiting researcher al Universității Columbia, New York. Ca o recunoaștere a activității sale, a fost numită ca director (1994-1996) și director onorific (1996-2002) al Ecole Doctorale Régionale en Sciences Sociales de Bucarest.

Zoe Petre a publicat numeroase lucrări și studii științifice, dintre care amintim următoarele: Commentaire aux Sept contre Thebès d'Eschyle (en collaboration avec Liana Lupaș), Les Belles Lettres, Paris (Editura Academiei Române, București, 1981) - pentru care a obținut Premiul „Timotei Cipariu” al Academiei Române), Civilizația greacă și originile democrației (București, 1993), Societatea greacă arhaică și clasică (texte antice traduse și comentate) (București, 1994), Cetatea greacă, între real și imaginar (București, 2000), Vârsta de bronz (eseuri) (București, 2000), Practica Nemuririi. O lectură critică a izvoarelor grecești referitoare la geți (Iași 2004), La Roumanie après 1989 (en collaboration avec Catherine Durandin, Paris 2008).

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Eu am avut în apropiere, când eram copil, magistrați din epoca anterioară dictaturii, care au refuzat să presteze jurământul de obediență față de partidul comunist tocmai fiindcă îl considerau absolut incompatibil cu statutul de imparțialitate al magistratului. Aceștia nu și-au pierdut doar slujba, ci și libertatea. Am avut în preajmă juriști de mare talent, care ar fi preferat să renunțe la calificarea, chiar la vocația lor,

decât să devină procurori sau chiar judecători, fiindcă refuzau să-și vieceze profesia pentru a sluji puterea politică, pentru a valida anchete fundamentale nedrepte sau pentru a pronunța sentințe dictate de Securitate. Nu încapă nicio îndoială că magistratura este un domeniu al cărui statut s-a modificat radical după 1989. Dacă n-ar fi decât inamovibilitatea magistraților, și încă ar fi de-ajuns pentru a ne convinge că, sub aspect constituțional, există diferențe radicale între situația anterioară revoluției și ce de azi. Măsura în care reprezentanții acestei profesii răspund noului lor statut depinde de conștiința fiecăruia dintre ei, dar, la nivelul reglementărilor legale, deosebirile sunt radicale.

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Germania de Est nu e un model întru totul adecvat, fiindcă acolo, după unificare, au intrat în toate instituțiile statului persoane calificate în Germania federală, fără legături cu dictatura comunistă și cu instituțiile represive. Întrebarea dvs. e însă astfel formulată încât s-ar putea crede că, la noi, singurii magistrați competenți ar fi cei care aveau legături directe cu presiunea. Nu pot crede asta, sunt convinsă că, în 20 de ani, s-au afirmat magistrați competenți din toate generațiile și care nu au slujit orbește sistemul comunist. Pe de altă parte, dacă îmi e permisă o comparație, și juriștii, ca și istoricii formați înainte de 1989, sunt produsele unui sistem care le altera datele fundamentale ale profesiei. Un matematician sau un

inginer putea mult mai ușor să fie un bun profesionist și în același timp să servească regimul. Un istoric, un jurist, un filosof putea foarte greu să se elibereze de doctrina care le era inculcată: reflexul prin care un istoric alunecă spre discursul naționalist sau prin care un jurist dă întâietate statului în detrimentul cetățeanului sunt mai greu de evidențiat decât un angajament de informator, dar pot face tot atâta rău.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Mi-e greu să fac afirmații în ce privește alte state. Constat însă că, în România, confuzia între partid și stat dăinuie mult dincolo de limitele istorice ale partidului-stat. De aici și tendința aproape generală de a subordona toate instituțiile statului unei logici de partid. Pe de altă parte, reflexele de obediență au o mare forță inerțială, și sunt convinsă că adesea ele funcționează aproape spontan. Un amic judecător pe care l-am întrebat odată dacă știe să se primească telefoane în legătură cu procese cu rezonanță în lumea politică mi-a răspuns, pe jumătate doar în glumă: „De ce să fie nevoie de telefon? Știm și singuri!” În fine, dar nu în ultimul rând, nu mă îndoiesc că există și intervenții brutale și imperative, și că unii magistrați uită, de frică sau din arivism, că de fapt nu li se mai poate întâmpla mare lucru dacă nu se supun acestor intervenții care distorsionează sensul însuși al justiției. Să nu uităm, în fine, că încă Hesiod era indignat, în sec. VII î.H., de judecătorii „mâncători de daruri” și de sentințele lor nedrepte.

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

Experiențele mele au fost variate, dar în ansamblu încurajatoare, cu observația că m-am simțit uneori mai apărută de instanțe de rang mai puțin înalt, dar reprezentate de magistrați cu o admirabilă verticalitate.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Încep cu ultima întrebare: desigur că e cu neputință să pretindem de la judecătorii pământeni ceea ce doar Judecătorul Suprem ne poate îngădui să sperăm. Dar cred că adevărata cale către încrederea publicului este respectul de sine al reprezentanților acestei atât de nobile profesii, care a stat la baza întregii civilizații omenești din Antichitate și până azi respect care presupune cunoașterea și asumarea personală a legii, intransigență față de încălcarea acestei legi, față de propria conduită, și curajul de a cenzura când este necesar conduita altor magistrați, colegi de demnitate publică, precum și, nu în ultimul rând, compasiune față de justițiabil. Evident, la asta trebuie neapărat să se adauge respectul celorlalte puteri ale statului față de justiție. Sub acest aspect, cred că e inadmisibilă și dăunătoare criza la care asistăm de mai bine de un an, sub succesivele guverne P.D.-L., și că e imperios necesar să se restabilească raporturile firești de deferentă conlucrare între diferitele instituții ale statului.